

Høringsuttalelse fra Norske Samers Riksforbund:
Rapport: Fra fisker til fartøyeier

Norske Samers Riksforbund har med stor interesse behandlet rapporten "Fra fisker til fartøyeier". Temaet som omhandler rekruttering til fiskeryrket og etablering med eget fartøy er et viktig tema.

Norske Samers Riksforbund vil aller først peke på det faktum at det ikke finnes et opplæringstilbud på samisk rettet mot samiske ungdommer i VK1/VG2 Fiske og fangst. Med et samisk opplæringstilbud på videregående nivå tenker vi på et tilbud hvor opplæringen tar utgangspunkt i tradisjonelle samiske fiskerier og at undervisningen blir gitt også på samisk. I en slik sammenheng er det viktig at man også tenker på muligheten for å gi et tilbud hvor også russiske samiske ungdommer fra kysten kan inngå som en målgruppe. I lys av regjeringens nordområdestrategi med tankene om Kirkenes-enklaven og urfolksdimensjonene syns Norske Samers Riksforbund at dette er viktige tanker å ta med seg i en slik sammenheng. Kyst- og fiskeridepartementet sammen med andre fagmiljø, Sametinget og aktuelle skoleeiere må ta inn over seg denne utfordringen. NSR vil at samiske sedvaner og rettigheter innen kyst- og fjordfiske, laksefiske og innlandsfiske og kombinasjoner av disse, dokumenteres, anerkjennes i lov og forvaltning og sikres for fremtiden. Et tilbud i VK1/VG2 fiskeri og fangst som er innrettet med vekt på samiske emner vil være en sentral del av dette.

NSR vil også peke på at samisk opplæringskontor for fiskerifagene vil være en viktig del av en slik satsning i forhold til fremtidens samiske fiskere og fartøyeiere. Opplæringskontorer er ofte finansiert og bygget opp med støtte fra næringsorganisasjoner, bedrifter og lignende i mange fag. Hvem skal finansiere et samisk opplæringskontor for fiskerifagene? Samiske fiskerier har blitt aller hardest rammet av effektiviserings- og reguleringspolitikken som norske myndigheter har ført. Det betyr at det ikke er kapital eller handlingskraft i næringene våre til å ta et slikt ansvar. NSR vil peke på dette som en utfordring som man må jobbe videre med for å sikre at samiske fiskerier – som er en del av det sjøsamiske kulturgrunnlaget – vedlikeholdes og utvikles fremover.

NSR vil vise til ordningen med ungdomsfiske som et positivt tiltak. Vi savner informasjon om ordningen på samisk, innrettet på samiske områder. Dette mener vi at myndighetene som administrerer ordningen har et klart ansvar for. Sametinget vil kunne være en viktig medspiller i en slik sammenheng.

Struktureringsforslaget i henhold til st.mld.21 "Strukturpolitikk for fiskeflåten" som ble lagt frem 16032007 innebærer muligheten for en halvering av sjarkflåten mellom 11 og 15 meter. Det kan ikke Norske Samers Riksforbund akseptere. Norske Samers Riksforbund viser til kvotekompromisset hvor regjeringen går inn for å strukturere flåten under 15 m. Dette skjer samtidig som kystfiskeutvalget jobber med å utrede samers og andres rettigheter til fiske utenfor Finnmark. Norske Samers Riksforbund ønsker ikke en utvikling hvor den tradisjonelle kystflåten under 15 meter halveres. NSR mener strukturering i denne delen av sjarkflåten vil føre til at bosetting og sysselsetting i kystsamfunnene svekkes ytterligere, og ikke minst i samiske områder. Denne delen av flåten spiller en avgjørende rolle i å sikre stabil tilgang på råstoff, og vi ser kystsamfunnene i Finnmark kjemper for å sette kraft bak leveringsforpliktelser. Vi har rett og slett ikke råd til å rasere denne delen av den tradisjonelle flåten siden kampen om råvarer også er i hovedfokus i kystsamfunnene som har landbasert virksomhet.

Rapporten fra fisker til fartøyeier har også satt fokus på strukturering og forholdet til både rekruttering, men kanskje særlig de reduserte mulighetene for etablering for ungdom med en utvikling hvor antallet fartøyer reduseres kraftig som resultater av en villet politikk fra norske sentrale myndigheter. Både det at antallet fartøyer de siste tiårene er dramatisk redusert samtidig som antallet fiskere på hvert fartøy er redusert til et minimum – er ikke en utvikling som bidrar til at unge mennesker automatisk trekkes til fiskeryrket. Grunnen er blant annet at det er mange som ønsker formell utdanning og trygge arbeidsplasser med et kollegium. Mange vil også ha et arbeid hvor de kan satse på familie og barn, og det er derfor at småskalafisket, med hjemmefiske hvor man drar ut og kommer hjem innen rimelig tid en ordning som faktisk kan være mer attraktiv for ungdommer. Det betinger selvsagt tilgang til utdanningsmuligheter, fleksible etter- og videreutdanningsløsninger og tilgang til å kunne etablere seg i næringen og tilstøtende næringer.

Kvotemarkedsutviklingen og også de fylkesvise forskjellene i denne sammenhengen er et viktig punkt. NSR vil vise til at kampen om kvoter betinger kapital, og at dette i mindre grad forefinnes i de små sjøsamiske samfunnene. Spørsmålet om tilgang på kapital i denne sammenhengen er derfor et viktig moment. NSR ønsker at man realiserer ordninger hvor investeringskapital eller lånegarantier forvaltes av Sametinget evt. i samarbeid med andre myndigheter, nettopp for å sikre at sjøsamiske fiskere og de små kapitalsvakere sjøsamiske samfunnene kan erverve seg kvoter og samiske ungdommer kan etablere seg i fiskerinæringen.

NSR merker oss at rapporten også peker på at anskaffelse og kvoterettigheter uten betydelig egenkapital kan bli vanskelig. Et moment som trekkes frem i rapporten er de mulige utsiktene til manglende lønnsomhet de første årene og behov for egenkapital av en viss størrelse.

NSR har arbeidet for å ivareta kyst- og fjordfisket, hvor nærhets- og avhengighetsprinsippet legges til grunn. Dette prinsippet er et bærende prinsipp i vår politikk. NSR jobber for at fiskerettigheter skal tilbakeføres befolkningen i samiske kyst- og fjordområder. Som en del av dette har vi også over tid jobbet for å videreføre ungdomsfiskeordningen samt å gjeninnføre rekrutteringskvoter i kyst- og fjordfisket som en del av tilbakeføringen av rettigheter i forhold til sjøsamiske områder.

NSR ønsker også en utvikling hvor forvaltning av ressurser og fordeling av kvoter skjer på regionalt og lokalt nivå i henhold til nærhets- og avhengighetsprinsippet. Det innebærer at NSR ønsker å sikre rekruttering av ungdom til næringen gjennom opplæringsordninger og egne rekrutteringskvoter for ungdom. NSR ønsker å omfordele kvoter fra den havgående flåte til kystflåten. Videre ønsker vi at leveringsplikten til industrien på land overholdes og praktiseres strengere.